

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних
економічних відносин
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МІЖНАРОДНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

29 «Міжнародні відносини»
292 «Міжнародні економічні відносини»
перший (бакалаврський)
«Міжнародний бізнес»

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробник:
к.е.н., професор

Віктор ІВАНІЄНКО

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Поглиблення міжнародної господарської співпраці дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення підприємництва в міжнародному бізнесі. Це обумовлює зростання ролі міжнародних економічних відносин та їх вивчення в контексті розвитку вітчизняної економіки. Вивчення дисципліни спрямоване на засвоєння тенденцій розвитку підприємництва у міжнародному бізнесі та розвитку міжнародного бізнесу у світовому господарстві; формування практичних навичок щодо аналізу подій розвитку підприємництва у міжнародному бізнесі. Дисципліна спрямована на формування у здобувачів загальних основ з аналізу закономірностей та особливостей функціонування та розвитку підприємництва у міжнародному бізнесі, отримання необхідних знань з питань підприємницької діяльності у міжнародному бізнесі та її особливостей в сучасних умовах господарювання.

Мета викладання навчальної дисципліни – формування системи компетентностей щодо управлінських аспектів міжнародного підприємництва в сучасних умовах господарювання.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння особливостей сучасної міжнародної підприємницької діяльності;
- вивчення організаційної та управлінської діяльності по забезпеченню ефективного підприємництва в міжнародному бізнесі.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес управління міжнародним підприємництвом в сучасних умовах господарювання.

Предметом навчальної дисципліни є організаційні, інформаційні, аналітичні та управлінські складові міжнародного підприємництва.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH 1	СК 9, СК 16
PH 3	СК 20
PH 7	СК 16
PH 11	ІК
PH 13	СК 6
PH 17	СК 13, СК15
PH 19	СК 7

PH 20	СК 13, СК 15
PH 21	СК 10
PH 22	СК 15
PH 26	СК 17, СК 19, СК 20
PH 27	СК 20
PH 29	СК 20

де, ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципирегулювання міжнародної торгівлі.

СК 7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно- фінансових і кредитних відносин.

СК 9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК 10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК 13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

СК 17. Здатність управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингову, конкурентну, інноваційну, фінансову та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону.

СК 19. Здатність аналізувати базові мікро- та макроекономічні моделі, сучасні макроекономічні підходи до аналізу економіки, принципи поведінки економічних суб'єктів в умовах глобального середовища.

СК 20. Здатність приймати та обґрунтовувати управлінські рішення щодо створення та діяльності підприємницьких структур, сприяння інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

PH. 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення,

усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН 13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН 17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН 19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

РН 20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компонентиміжнародних економічних відносин.

РН 21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

РН 22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

РН 26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети смарт-спеціалізації Харківського регіону.

РН 27. Застосовувати набуті знання для розв'язання прикладних завдань в сферах планування, аналізу, організації та контролю міжнародного бізнесу.

РН 29. Приймати та обґрунтовувати управлінські рішення щодо створення та діяльності підприємницьких структур, сприяння інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти міжнародного підприємництва.

Тема 1. Теоретичні основи міжнародного підприємництва.

1.1. Сутність міжнародної підприємницької діяльності.

Визначення міжнародної підприємницької діяльності. Функції міжнародного підприємництва та їх зміст.

1.2. Історія розвитку міжнародного підприємництва.

Підходи до трактування розвитку міжнародного підприємництва. Сім технологічних укладів (хвиль) розвитку підприємництва. Державне регулювання підприємництва.

1.3. Тенденції розвитку міжнародної підприємницької діяльності.

Тенденції розвитку світової спільноти. Головні мотиви інтернаціоналізації підприємницької діяльності. Основні моделі функціонування міжнародній підприємницької діяльності.

Тема 2. Організаційні форми міжнародного підприємництва.

2.1. Класифікація міжнародного підприємництва.

Класифікація міжнародного підприємництва за окремими ознаками. Види міжнародного підприємництва з урахуванням спрямованості підприємницької діяльності, об'єкта застосування капіталу та отримання конкретних результатів. Іноземні інвестори згідно законодавство України.

2.2. Організаційно-правове становище і відповідальність підприємців на світовому ринку.

Види правових форм підприємницьких фірм, їх зміст, переваги та можливості використання.

Тема 3. Економіко-правові та міжкультурні аспекти міжнародного підприємництва.

3.1. Особливості зовнішньоторговельного режиму зарубіжних країн.

Заходи, визначальні зовнішньоторговельний режим в будь-якій країні та їх зміст. Системи оподаткування підприємств у різних країнах. Трудові відносини в країнах світу.

3.2. Міжкультурні аспекти підприємництва у міжнародному бізнесі.

Закономірності ділового спілкування між підприємцями різних країн. Особливості міжкультурних аспектів підприємництва окремих країн у міжнародному бізнесі.

Змістовий модуль 2. Управлінські аспекти міжнародного підприємництва.

Тема 4. Підприємницький ризик у міжнародному підприємстві.

4.1. Сутність ризиків і втрат у міжнародному підприємстві.

Сутність підприємницького ризику. Визначення ризику в абсолютному та відносному вираженні. Класифікація можливих втрат.

4.2. Класифікація ризиків та система управління підприємницькими ризиками.

Типи ризиків залежно від умов, характеру процесу здійснення підприємницької діяльності, сфери її здійснення, наміченого результату. Основні причини, що призводять до появи підприємницьких ризиків. Зовнішні фактори формування ризику. Елементи процесу управління ризиками. Основні напрямки передачі ризику. Страхування ризику. Об'єднання ризику. Інші методи нейтралізації ризиків.

Тема 5. Бізнес-планування у міжнародному підприємстві.

5.1. Сутність, завдання та організація процесу бізнес-планування в діяльності підприємства.

Сутність бізнес-планування. Основні стратегічні та тактичні завдання бізнес-планування. Види інформації для розроблення бізнес-плану. Функції та види бізнес-планів. Основні стадії бізнес-планування.

5.2. Структура бізнес-плану та валютні відносини в системі планування міжнародного підприємства.

Структура бізнес-плану за методикою ООН по промисловому розвитку UNIDO. Структура бізнес-плану за стандартами ЄБРР. Розділи бізнес-плану підприємства згідно Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства економіки України від 6 вересня 2006 р. № 290. Міжнародні валютні відносини. Валютні курси. Розрахункових видів валютних курсів оцінки темпів економічного розвитку в системі бізнес-планування.

Тема 6. Операції по обміну науково-технічних знань у міжнародному підприємстві.

6.1. Теоретичні основи міжнародного обміну технологіями у підприємницькій діяльності.

Види технології на продаж. Характерні риси міжнародного обміну технологічними знаннями в сучасних умовах. Закономірності розвитку міжнародного обміну технологічними знаннями.

6.2. Операції з обміну ліцензіями та інженерно-технічними послугами в міжнародному підприємстві.

Міжнародна торгівля патентами і ліцензіями та її особливості. Зміст міжнародних ліцензійних угод. Види ліцензій. Платежі за використання ліцензій. Інженерінг.

Тема 7. Стартапи як форма міжнародної підприємницької діяльності.

7.1. Сутність та особливості стартап-проекту як форми підприємницької діяльності.

Підходи до визначення поняття стартапу. Порівняльна характеристика стартапів та традиційних проектів малого бізнесу. Стадій життєвого циклу стартап-проекту. Класифікація видів стартап-проектів за різними ознаками.

Узагальнена характеристика етапів розвитку стартапу.

7.2. Генерування ідей стартапів та передумови ефективної реалізації стартап-проектів.

Етап розроблення ідеї. Особливості інноваційних ідей у бізнесі. Теорія колективного пізнання як теоретична основа сучасних уявлень про генерування ідей. Характеристика складових підприємницького потенціалу стартапу, що визначають його життєздатність. Основоположні складові життєздатності стартапу: перспективність ідеї; особисті якості команди ініціаторів проекту; наявність ресурсного забезпечення; «влучність» ринкового позиціонування продукту або технології.

Тема 8. Особливості функціонування малого та середнього міжнародного підприємництва у міжнародному підприємстві.

8.1. Міжнародна конкурентоспроможність малого та середнього бізнесу.

Специфічні функції малого і середнього бізнесу в економіці України. Стимулятивні та дестимулятивні фактори формування конкурентні переваг розвитку малого та середнього бізнесу.

8.2. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств малого та середньоготабізнесу.

Конкурентна поведінка суб'єктів малого та середнього бізнесу. Аналіз конкурентних можливостей українських підприємств малого та середнього бізнесу. Організаційний рівень конкурентних зусиль малого та середнього бізнесу.

Тема 9. Регіональні аспекти інтеграційних процесів міжнародного підприємництва.

9.1. Проблеми формування стійкості регіонального підприємництва.

Проблеми формування стійкості регіонального підприємництва в сучасних умовах господарювання. Особливості процесу вирішення важливих питань у сфері підприємництва у регіональному аспекті: регіональний бізнес є більш особистим, неформальним, тіншовим та корумпованим.

9.2. Регіональна політика сприяння розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Міжгалузевий, регіональний, системно-структурований, історичний, комплексний, екологічний, проблемний, програмно-цільовий, відтворювальний підходи до аналізу та розвитку підприємництва у регіональному аспекті. Регіональна політика сприяння розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Дослідження функції міжнародного підприємництва.
Тема 2. Завдання 2.	Класифікація міжнародного підприємництва за окремими ознаками. Лабораторна робота №1.
Тема 3. Завдання 3.	Дослідження заходів, визначальних зовнішньоторговельний режим. Лабораторна робота №2.
Тема 4. Завдання 4.	Визначення ризику в абсолютному та відносному вираженні. Лабораторна робота №3.
Тема 5. Завдання 5.	Формування основних стадій бізнес-планування та структури бізнес-плану. Лабораторна робота №4.
Тема 6. Завдання 6.	Визначення характерних рис та закономірностей міжнародного обміну технологічними знаннями в сучасних умовах. Лабораторна робота №5.
Тема 7. Завдання 7.	Класифікація видів стартап-проектів за різними ознаками. Лабораторна робота №6.
Тема 8. Завдання 8.	Обґрунтування стимулятивних та дестимулятивних фактори формування конкурентні переваг розвитку малого та середнього бізнесу. Лабораторна робота №7.
Тема 9. Завдання 9.	Систематизація проблем формування стійкості регіонального підприємств в сучасних умовах господарювання.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 9	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази України.
Тема 1 – 9	Підготовка до практичних занять.
Тема 1 – 9	Виконання завдань для самостійно роботи.
Тема 1	Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
Тема 2	Написання есе.
Тема 1 – 9	Підготовка лабораторних робіт.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або

лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 3, 4, 5, 6), проблемна лекція (Тема 8, 9), лекція-провокація (Тема 7)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-9)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 9), есе (Тема 2), кейс-метод (Тема 5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні завдання (8 балів), індивідуальне навчально-дослідне завдання (16 балів), письмова контрольна робота (24 бали), презентації доповідей (12 балів), есе (12 балів), лабораторні роботи (28 балів).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Липов В. Глобальна економіка : навчальний посібник / В. Липов. - Харків / Київ : ХНЕУ ім С. Кузнеця / ЦУЛ, 2018. - 440 с.
2. Розробка стартап-проектів: Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. – 188 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29447/1/Rozrobka_startup-proektiv_Konsp.lekts.pdf.

Додаткова

3. Бутенко Д. С. Бутенко Д. С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д. С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. – Дніпро : Пороги, 2021. – С. 69-110. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26940>.
4. Вікторов Б.В. Типи мережевих підприємств у міжнародному бізнесі / Б.В. Вікторов // Вчені записки Університету «КРОК» No2(58), 2020. – 26-39.
5. Котлик А. В. Управління Startup-проектами [Електронний ресурс] // Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4695>.

Інформаційні ресурси

6. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства Закордонних справ України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua>.
8. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.un.org/ru/index.html>.
9. Офіційний сайт Євросоюзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://europa.eu/>.
10. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>.
11. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.